

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43
65101 Vaasa
(PL 204, 65101 Vaasa)
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

VALITUS YMPÄRISTÖLUPAPÄÄTÖKSESTÄ 253/2023 - ESAVI/23924/2021

Lähetetty sähköisesti 5.11.2023 hallinto-oikeuden sähköpostiin: vaasa.hao@oikeus.fi

ASIA: Valitus Etelä-Suomen aluehallintoviraston 29.9.2023 tekemästä ympäristölupapäätöksestä (ESAVI/23924/2021) koskien Taivalsaaren vesialueen ruoppaaminen ja täyttäminen sekä ruoppausmassojen läjittäminen mereen, Helsinki.

VALITTAJAT

Töölön kaupunginosat – Töölö ry (2617188–7)

Hiekkarannantie 9, 00100. Helsinki 10. S-posti: info@toolonkaupunginosat.fi

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry (0276051-3)

Itälahdenkatu 22b, 00210 Helsinki, S-posti: helsy@sll.fi

PROSESSIOSOITE

Töölön kaupunginosat – Töölö ry. / Hietsun paviljonki

Hiekkarannantie 9, 00100 Helsinki 10.

Puh: 040 3769152

S-posti: info@toolonkaupunginosat.fi

Pyydämme ystävällisesti sähköistä asiointia.

VALITTAJIEN VALITUSOIKEUS

Valitusoikeus poikkeamispäätöksestä ja suunnittelutarveratkaisusta

on ”toimialueellaan sellainen rekisteröity yhdistys, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun tai kulttuuriarvojen suojelun edistäminen taikka elinympäristön laatuun muutoin vaikuttaminen.”

Töölön kaupunginosat – Töölö ry ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry ovat toimialallaan rekisteröityneitä yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on luonnon- ja ympäristönsuojelun ja kulttuuriarvojen suojelun edistäminen ja elinympäristön laatuun vaikuttaminen.

VALITUKSENALAINEN PÄÄTÖS

Etelä-Suomen aluehallintoviraston (ESAVI) ympäristöneuvos Päivi Jaaran 29.9.2023 tekemä ympäristölupapäätös koskien Taivalsaaren vesialueen ruoppaaminen ja täyttäminen sekä ruoppausmassojen läjittäminen mereen (liite 1).

VALITTAJIEN VAATIMUKSET

Valittajat pyytävät kunnioittaen, että Vaasan hallinto-oikeus kumoaa Etelä-Suomen aluehallintoviraston 29.9.2023 myöntämän päätöksen, ESAVI/23924/2021 Taivalsaaren vesialueen ruoppaaminen ja täyttäminen sekä ruoppausmassojen läjittäminen mereen.

Valittajat myös pyytävät Vaasan hallinto-oikeutta määräämään valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanokieltoon asiaa koskevan valituksen käsittelyn ajaksi. Täytäntöönpanokieltoa perustelee valittajien oikeussuoja: valitus käy hyödyttömäksi siinä tapauksessa, että valituksenalainen päätös pannaan toimeen.

Lisäksi valittajat pyytävät Vaasan hallinto-oikeutta määräämään valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanokieltoon, kunnes asemakaavan vastainen hotellihanke joko saa tai ei saa rakennuslupaa. Tällä hetkellä Soulmade Oy (rakennuttaja) ei ole saanut hakemiaan poikkeamia asemakaavasta eikä sillä näin ollen ole edes edellytyksiä rakennuslupaun. Täytäntöönpanokieltoa perustelee valittajien oikeussuoja: valituksen alainen lupa on hyödytön mikäli rakennuslupaa ei myönnetä.

VAATIMUSTEN PERUSTEET

Päätöksen intressivertailu on puutteellinen

Valittajat huomauttavat, että päätöksen intressivertailu on puutteellinen (Vesilaki, luku 3. §6).

1. Perusteluista ei käy ilmi, minkä vuoksi hyödyt on katsottu haittoihin nähden huomattaviksi vesilain vaatimalla tavalla. 2. Perusteluissa ei ole arvioitu hyötyjen ja haittojen painoarvoa. 3. Perusteluissa ei esitetä miten alueen ulkoilu-, virkistys- ja vapaa-ajanvietto mahdollisuudet monipuolistuvat. 4. Puutteellisten perustelujen varassa on mahdoton arvioida, miten intressivertailu on suoritettu ja oikeutettu.

Hankkeen menetysten ja haittojen katsotaan olevan tilapäistä veden samentumista ja kiintoaineen lisääntymistä sekä melua hankealueen läheisyydessä ja että hanke on toteutettavissa vesilain 2 luvun 7 §:n mukaisesti siten, että merialueelle, vesiluonnolle ja sen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Valittajat huomauttavat, että hankkeen menetykset eivät ole vain tilapäisiä vaan vaikutuksiltaan pitkäaikaisia ja merkittäviä. Hankkeella on selviä vaikutuksia 1) vesipuitedirektiivin mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen, 2) Seurasaarenselän luontodirektiivin mukaiseen laguuniin ja 3) lintudirektiiviin kuuluvaan selkälokin elinympäristöön, johon lupa kajoaa, 4) kalojen poikastuotantoalueeseen sekä 5) veden virtauksiin (mallinnuksia ei ole tehty).

Hankeen hyötyinä esitetään 1. Helsingin vapaa-ajanpalveluiden ja ulkoilumahdollisuuksien kehittyminen, 2. Taivallahden ranta-alueen virkistys ja vapaa-ajanvietto käytön monipuolistuminen kylpylähotelliin ja Sigurd Frosteruksen puiston muodostaman kokonaisuuden kautta sekä 3. Hietarannan uimarannan laajentaminen matalalla hiekkarannalla, joka lisää etenkin lapsiperheiden virkistyskäyttömahdollisuuksia.

Hankkeesta aiheutuvat menetykset ja haitat ovat merkittävät

Hankkeen menetykset eivät ole vain tilapäisiä vaan vaikutuksiltaan pitkäaikaisia ja merkittäviä.

Kyseessä oleva vesistö on Seurasaarenselän sisälahti, Taivallahti. Taivallahden ekologinen tila on välttävä, ja Suomi on sitoutunut vesipuidedirektiivin mukaisesti saavuttamaan vesistöjen hyvän tilan vuoteen 2027. Rannikkovetenä tavoite sitoo myös Taivallahtea. Toteutuessaan hanke madaltaisi vesistöä ja vähentäisi veden vaihtuvuutta, mikä entisestään heikentäisi veden tilaa. Hanke myös sivuuttaa pilaantuneen maan ruoppauksessa vapautuvien haitta-aineiden vaikutukset meriekosysteemiin.

Jäsenvaltioiden on vesipuidedirektiivin artiklan 4(1) mukaan pantava täytäntöön tarvittavat toimenpiteet, jotta ehkäistään pintavesien tilan huononeminen. Koska hakemuksessa ei ole tutkittu riittävän tarkasti vesistöön aiheutuvia ekologisia ja kemiallisia vaikutuksia, on vaikutuksia tulkittava varovaisuusperiaatteen kautta.

Hakemuksessa sanotaan, että hankkeella ei olisi pitkäaikaisia vaikutuksia ympäristöön. Ruoppaus kuitenkin hävittäisi pohjaeliöstöä ja muokkaisi merkittävästi vesistön elinympäristöä sekä heikentäisi pysyvästi vesistön tilaa. Alue on tokkojen, ahvenien, silakan, kuoreen ja kuhan merkittävä lisääntymis- ja esiintymisalue. Hankkeesta aiheutuisi Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vastaisia vesistövaikutuksia, kuten voimakasta melua, haitallisten aineiden vapautumista, pohjan muutoksia, linnuston häirintää ja elinympäristöjen tuhoutumista.

Seurasaarenselkä on luontodirektiivin liitteen 1 rannikon laguuni (1150), joka on ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi. Laguunit ovat erittäin herkkiä ruoppaamiselle. Ne ovat myös herkkiä rehevöitymiselle mataluutensa, suojaisuutensa ja heikon vedenvaihdon takia.

Hanke ei täytä luontodirektiivin velvoitteita, minkä takia lupa on hylättävä.

Selkälokkia tavataan hankealueen välittömässä läheisyydessä. Selkälokki on erittäin uhanalainen (EN) säännöllisesti esiintyvä muuttava laji, jota on verrattava lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin ja sitä kohtaan on toteutettava samanlaisia toimenpiteitä kuin liitteen 1 lintuja kohtaan. Lintudirektiivin artiklan 4(4) mukaan jäsenvaltion on pyrittävä estämään suojelualueiden ulkopuolella näiden lajien elinympäristöjen pilaantuminen ja huonontuminen.

Huomautamme myös, että sedimentin todettiin olevan 14 tutkimuspisteessä tasolla 2 = läjityskelvotonta, 5 pisteessä eroosioherkkää, osassa potentiaalista happoa. (2.2.2 Vesialueen ruoppaus). Meriläjitykseen kelpaamattomat haitta-ainepitoisten ruoppausmassojen käsittely on

vaivalloisempaa ja kalliimpaa, kuin vesiluvassa haetut muut toimenpiteet. Pohjasedimenttien huono laatu ja arvaamattomuus nostavat edelleen työn riskejä ympäristölle.

Kaiken kaikkiaan hankkeen luonto- ja muita vaikutuksia ei ole selvitetty ja arvioitu riittävästi ja vaikutuksia on myös vähätelty. Lisäksi hankkeen mahdolliset ennakoimattomat vaikutukset voisivat entisestään heikentää alueen elinympäristöjen arvoja ja pilata ympäristöä niin, että se haittaa merkittävästi muun muassa paikallisia kalakantoja sekä selkälokkeja.

Lisäksi Taivalsaaren niemen itäpuolella kärjen välittömässä läheisyydessä on meressä arvoltaan selvittämätön luonnonhiekkamuodostelma, joka vaarantuu vedenalaisten toimenpiteiden takia.

Hankkeesta saatava hyötyä ei ole perusteltu eikä selvitetty

Hallintolain 45 § mukaan ”Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.”

Tämä edellyttää myös, että perustelujen tulee olla johdonmukaisia ja niiden on perustuttava tosiasioille tai tehdyille selvityksille eikä päättäjä voi vain muodollisesti todeta hyötyjen olemassaoloa ja väittää niiden toteutuvan esittämättä väitteilleen konkreettisia perusteita.

Päättäjän mukaan toimenpiteen seurauksena 1) Helsingin vapaa-ajanpalvelut ja ulkoilumahdollisuudet kehittyvät.

Päättäjä ei kuitenkaan esitä miten toimenpide kehittää ulkoilumahdollisuuksia eikä mainitse mitkä vapaa-ajan palvelut kehittyvät ja miten. Alue on tällä hetkellä suosittu ulkoilukohde olemassa-olevan luonnollisen rannan, lähiluonnon, puuston ja niemeä kiertävän lenkkipolun sekä koirapuiston takia. Hakija tai päättäjä eivät ole selvittäneet alueen tämänhetkistä ulkoilukäyttöä, tehneet alueesta käyttäjätutkimusta tai selvittäneet miten alueen ulkoilumahdollisuudet paranisivat vesialueen ruoppauksen ja täyttämisen takia. Ainoa alueen käyttäjiä koskeva kysely on tehty kansalaisadressin muodossa, jossa n. 3000 alueen käyttäjää vastustavat alueelle kaavailtuja suunnitelmia ja katsovat niiden kaventavan ja heikentävän alueen ulkoilukäyttöä.

(https://www.adressit.com/hietaniemen_rantaa_tulee_kehittaa_viheralueena_ilman_hotellia.)

Päättäjän mukaan toimenpiteen seurauksena 2) Taivallahden ranta-alueen virkistys ja vapaa-ajanvietto monipuolistuu kylpylähotellin ja Sigurd Frosteruksen puiston muodostaman kokonaisuuden kautta.

Päättäjä ei jälleen esitä millä tavalla vesialueen ruoppaus ja täyttäminen monipuolistaisivat ranta-alueen virkistys ja vapaa-ajan vietto. Mikäli päättäjä tarkoittaa virkistys- ja vapaa-ajan käytön monipuolistamisella Taivalsaaren aiottua kylpylähotellihanketta, on selvittämättä miksi hotellihanke virkistysmielessä edellyttää vesialueen ruoppauksen ja täyttämisen? Samoin on selvittämättä miksi Sigurd Frosteruksen puiston kunnostaminen ja virkistyskäytön parantaminen edellyttäisi vesialueen ruoppauksen ja täytön.

Valittajat huomauttavat myös, että itse hotellihanke nykyisessä muodossaan päinvastoin heikentää alueen virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksia, sillä se 1) ei enää uusissa piirustuksissa ole

asemakaavan edellyttämä käyttötarkoituksen mukaan kylpylä vaan huoneistohotelli, 2) sulkee julkisen puiston takapihakseen ja hyödyntää sitä omaan yksityiseen liiketoimintaansa liittyvillä rakennelmilla, 3) heikentää alueen uimarannan viihtyisyyttä ja turvallisuutta massiivisella anniskelualueella ja 4) muodostaa maisemallisen haitan muurimaisella, merellistä maisemaa peittävällä rakenteella vastoin alkuperäistä tarkoitusta. (Liite 3: Hallintovalitus Helsingin kaupungin maankäyttöjohtajan 4.6.2023 tekemästä poikkeamispäätöksestä. Valituksen johdosta Helsingin kaupunki on peruuttanut virheellisen poikkeamispäätöksensä.)

Lisäksi valittajat huomauttavat, että edellisen lisäksi kylpylää ei edes tulisi laskea mukaan intressivertailuun hyödyksi, sillä asemakaavan vastainen hotellihanke ei ole tällä hetkellä saanut hakemiaan poikkeamia asemakaavasta eikä näin ollen sillä ole myöskään rakennuslupaa. On siis epävarmaa, voidaanko koko hotellihanketta toteuttaa ylipäätään. Hotellihankkeen ehdollisuudesta huolimatta meriluonnolle haitallinen vesialueen ruoppaus ja täyttö halutaan aloittaa nyt myönnetyn luvan turvin sen peruuttamattomasta haitasta huolimatta.

Päätäjän mukaan toimenpiteen seurauksena 3) Hietarannan uimarannan laajentaminen matalalla hiekkarannalla lisää etenkin lapsiperheiden virkistyskäyttömahdollisuuksia.

Päätjä ei perustele miksi uimarannan laajennus lisäisi lapsiperheiden virkistyskäyttömahdollisuuksia. Alueella on jo matala uimaranta, joka on suosittu lapsiperheiden virkistyskohde, koska se tällä hetkellä on rauhallinen nurkkaus muuten vilkkaalla ja meluisalla rannalla.

Valittajat huomauttavat myös, että uusi matala laajennettu hiekkaranta tulee olemaan hotellin välittömässä läheisyydessä ja hotelliin on hakenut laajennetun hiekkarannan viereen 1000 asiakaspaikan anniskeluterassia. (Liite 4 Soulmade Oy:n poikkeamahakemus AT: LP-091-2022-11143.) Massiivisen anniskeluterassin tuottamat häiriöt, melu ja haju, turvallisuus ja järjestyshäiriöhaitat eivät millään tavalla paranna lapsiperheiden tai muiden käyttäjien virkistysmahdollisuuksia kyseisellä hiekkarannalla.

Uimarannan hiekka-alueen laajennuksen hyödyt ylipäätään ovat erittäin vähäiset, kun tarkastellaan hiekkarannan käyttöpäiviä Suomen ilmastossa ylipäätään. Käyttö sijoittuu ainoastaan aurinkoisiin kesä-elokuun välisiin päiviin. Ilmatieteen laitoksen mukaan aurinkoisia tunteja on Helsingissä ajanjaksolla keskimäärin n. 834, mikä on 37 % koko ajanjakson tunneista ja vain noin 9 % koko vuoden käyttötunneista. Voidaan katsoa, että hiekkarannan laajentamisen oletetut virkistysyödyt ovat vähäiset suhteessa merialueelle ja vesiluonnolle aiheutuviin pitkäaikaisiin haittoihin, kun tarkastellaan käyttöaikaa.

Valittajat huomauttavat myös, että hakija ei ole tehnyt minkäänlaista selvitystä hiekkarannan nykyisestä tai tulevasta käyttöasteesta. Tässä valossa ei voida arvioida onko hiekkarannan laajennuksesta hyötyä virkistystilan lisääntymisen näkökulmasta.

Muistutuksessaan vesilupahakemukseen (ESAVI/23924/2021) Töölön kaupunginosat – Töölö ry pyysi selvityksiä ja perusteluja hankkeesta koituvista hyödyistä sekä kysyi; miten virkistysmahdollisuuksien kehittämistä on selvitetty yhdessä alueen käyttäjien ja toimijoiden kanssa. Hakija ei ole antanut muistutukseen mitään vastausta kysymyksiin oletetuista hyödyistä

eikä päättäjällä ole ollut mitään selvitystä näistä hyödyistä päätöksensä perusteeksi. Pyydämme, että Vaasan hallinto-oikeus vähintään velvoittaa hakijan tekemään ja toimittamaan nämä selvitykset.

Edellä valituksessamme olemme tuoneet esille hankkeen kiistämättömät pitkäaikaiset haitat ja riskit luontoarvoille. Koska hakija ja päättäjä ei ole perustellut mitään hyötyjä tai hyötyjen painoarvoa suhteessa haittoihin, ei päätös perustu hyötyjen ja haittojen intressivertailuun vesilain määräämällä tavalla eikä ole vesilain mukainen.

Huomautus tulvariskialueelle rakentamisen haitasta

Hankealue kuuluu Helsingin ja Espoon tulvariskisuunnitelman mukaan merkittävään tulvariskialueeseen. Tulvariskialueille rakentamista tulee välttää. Hakija kertoo, että 'rannan läheltä noin 2750 neliön suuruinen alue ruopataan kovaan pohjaan asti *puiston* stabiliteetin lisäämiseksi' ja että 'rantaa täytetään myös puiston ja kylpylähotellin stabiliteetin vuoksi.' Hakija hakee siis vesilupaa voidakseen antaa rakennusluvan uudisrakennukselle tulvariskialueella. Hakija ei ole selvittänyt vaihtoehtoisia suunnitelmia puiston kehittämiseksi ilman vesiluvassa vaadittavia toimenpiteitä. Valittaja katsoo, että vesiluvassa haettujen toimenpiteiden ensisijainen tavoite oli mahdollistaa uudisrakennusta, joka valituksessa aiemmin esitetyllä tavalla on käyttötarkoitukseltaan asemakaavan vastainen yksityinen huoneistohotelli.

Hakemuksen allekirjoittaja ei ollut toimivaltainen

Helsingin kaupungin hakemuksen "Helsingin Taivalsaaren ranta-alueen ruoppaus ja Hietarannan laajennus" on allekirjoittanut tekninen johtaja 6.7.2021 (liite 2). Toimivallat määritellään Helsingin kaupungin hallintosäännössä. Kyseisenä ajankohtana voimassa olleen, 1.7.2021 voimaan tulleen hallintosäännön mukaan tekninen johtaja ei ollut toimivaltainen allekirjoittamaan tämän kaltaisen hankkeen hakemusta. Teknisen johtajan toimivalta on määritelty hallintosäännön 16 luvun 7 §:ssä hallintosäännön sivulla 43 (liite 5).

Helsingissä 5.11.2023

Töölön kaupunginosat – Töölö ry:n puolesta

[Redacted signature block]

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:n puolesta

[Redacted signature block]

LIITTEET

Liite 1. Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 29.9.2023

Liite 2. Helsingin kaupungin hakemus Helsingin Taivalsaaren ranta-alueen ruoppaus ja Hietarannan laajennus 6.7.2021

Liite 3. Hallintovalitus poikkeamispäätöksestä koskien poikkeamaa HEL 2023-000164 T 10 04 01

Liite 4. Soulmade Oy:n poikkeamahakemus AT: LP-091-2022-11143

Liite 5. Helsingin hallintosääntö 1.7.2021 s. 43.